

N:o 16.

Ank. till Riksd. kansli den 23 april 1895, kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om
ändring af §§ 60, 61, 73 och 77 regeringsformen.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till konstitutionsutskottets behandling hänvisad motion, n:o 166, har herr A. V. Ljungman hemställt, bland annat, att Riksdagen måtte antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 60, 61, 73 och 77 regeringsformen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling.

§ 60.

1. Till bevillningar enligt föregående paragraf räknas tullmedlen, bränvinstillverknings- och andra accismedel, stämpelpappersmedlen samt hvad hvarje Riksdag dessutom särskildt såsom bevillning sig åtager. Ej må någon bevillning af hvad namn och beskaffenhet som helst utan Riksdagens samtycke kunna förändras, tullen å inkommande spanmål allena undantagen, hvilken må kunna nedsättas. Konungen vare ock obehörig till Riksd. Prot. 1895. 3 Saml. 9 Haft. (N:o 16.).

taget att, vid beslut om förslags framställande enligt § 59 rörande förhöjning eller åsättande af tull eller accisafgift, föreskrifva, att den föreslagna afgiften genast må kunna utkrävas, fast med skyldighet för statsverket att af hvad efter sådan föreskrift uppburits återgälda det, hvarmed den af Konungen föreslagna afgiften öfverstiger den som af Riksdagen varder fastställd.

2. Afgifter för begagnande eller omedelbar förmån af statens inrättningar eller för påkallande af åtgärd från statens embets- eller tjänsteman fastställas af Riksdagen. Dylik afgift må icke utan Riksdagens samtycke kunna förändras i andra fall eller i annan omfattning, än Riksdagen vid afgiftens fastställande uttryckligen medgifvit.

3. Ej må statens af här oförmålda allmänna afgifter härrörande inkomster af Konungen bortförpaktas eller kronan afhändas eller till vinning för Konungen och kronan eller enskilda personer och korporationer några monopol fastställas.

Afgift, hvilken af Riksdagen pålagts näring för bekostandet af anstalter eller åtgärder till näringens främjande, må, äfven om afgiften ingår till statsverket, endast få för det med afgiften åsyftade ändamålet användas.

4. Konungen eger att fastställa de afgifter till korporationer eller enskilda personer, som af dem må uppbäras för begagnandet af sådana inrättningar till allmänhetens nytta och bekvämlighet, hvilka alls icke eller endast i otillräcklig grad medgifva täflan mellan flera dylika å samma ort.

§ 61.

Alla afgifter, som Riksdagen under de i mom. 1 af föregående paragraf omnämnda titlar beviljat, skola utgöras intill slutet af det år, under hvilket den nya bevillningen fastställd blifver.

§ 73.

Inga nya pålagor, utskrifningar af manskap eller af penningar och varor må hädanefter i annan ordning, än denna regeringsform föreskrifver, påbudas, uppbäras eller fordras.

§ 77.

1. Kronans jordegendomar med dertill hörande lägenheter, kronans skogar, fisken och vatten med till dessa senare hörande grund samt

kronans byggnader, jernvägar och öfriga fasta egendom må Konungen icke utan Riksdagens samtycke genom försäljning, förpantning eller gifva eller på något annat sätt kronan afhända. De skola förvaltas efter de grunder, Riksdagen derom föreskrifver; dock att de personer och menigheter, som, efter gällande författningar eller Riksdagens särskilda beslut, sådana kronans tillhörigheter innehafva eller nyttja, må njuta laglig rätt derå till godo.

2. Kronans inrättningar och ordinarie inkomster må Konungen icke bortförpakta eller utan Riksdagens samtycke afhända kronan.

Till stöd för detta förslag anför motionären:

Upprepade gånger hade under det senaste årtiondet i Riksdagens Andra Kammare väckts motioner med syfte att dels bringa bestämmelserna i 57, 60 och 73 §§ regeringsformen i fullständigare tillämpning, dels gifva åt särskildt den 60 § regeringsformen en tydligare, nutidens förhållanden mer motsvarande affattning.

Vid stiftandet af vår nu gällande regeringsform hade, såsom af riksdagshandlingarna från åren 1809 och 1810 tydligt nog framginge, åsyftats, att svenska folkets »sjelfbeskattningssmagt» genom Riksdagen skulle blifva så fullständig, att den omfattade icke blott alla till staten utgående *bevillningsavgifter* (»extra ordinarie utlagor» eller skatter) och *ersättningsavgifter* (»gebyr»), utan äfven vissa till staten, korporationer eller enskilde utgående avgifter för begagnandet eller omedelbar förmån af anstalter eller inrättningar till allmänhetens eller särskild närings »nytta och bekvämlighet». Redan vid stiftandet af ansvarighetslagen för statsrådets ledamöter hade emellertid den uppfattningen gjort sig gällande, att man vid fastställandet af Riksdagens nämnda beskattningssmagt gått något för långt, och man hade i följd af denna uppfattning äfven vidtagit den ur konstitutionel synpunkt förkastliga åtgärden att, i stället för en lagligen åvägabragt ändring eller förklaring af 60 § regeringsformen, inskränka tillämpningen af samma paragrafs bestämmelser om »allmänna avgifter» genom att uti bemälda ansvarighetslags § 3 inskjuta följande märkliga ord: »dock härunder icke begripna sådana i denna 60 § ej omnämnda avgifter, hvilkas föremål äro inrättningar till enskildes gemensamma nytta och bekvämlighet, såsom båk-, bro-, färj- och andra avgifter af dylik beskaffenhet». Vid behandlingen under riksdagen åren 1840—1841 af väckta förslag till ändringar uti ansvarighetslagen för statsrådets ledamöter hade ock framhållits, att »ett sådant undantag rätteligen bort upptagas i nämnda § af regeringsformen» (lagutskottets betänkande n:o 127 den 17 september

1840), och bestridas kunde väl knappast, att en omredigering af 60 § regeringsformen med sådant syfte vore af nöden.

Orimligheten af att räkna postmedlen bland »bevillningarna» och behovet af tydligare bestämmelser i afseende på till staten utgående ersättnings- eller vedergällningsafgifter (»gebyr») kräfde dessutom äfven en omredigering, om än af mer omfattande art.

Vid en omarbetning af grundlagsparagrafen i fråga ansåge motionären vidare en bestämmelse böra tilläggas, med syfte att lemna ett helt visst väl behöfligt skydd åt de af näringsidkare till deras närings förkofran under form af allmänna afgifter gjorda sammanskott emot förbrukning för sådana statens öfriga ändamål, som enligt 64 § regeringsformen borde tillgodoses med statsverkets tillgångar af ordinarie inkomster eller bevillningar.

I samband med omarbetningen af 60 § torde äfven 73 och 77 §§ regeringsformen böra underkastas nödig granskning och förbättring.

Vid riksdagarne åren 1890 och 1893 framlades af herr Ljungman förslag till ändring af § 60 regeringsformen, i det väsentligaste öfverensstämmande med det nu föreliggande. Det vid förstnämnda riksdag framställda förslaget blef på konstitutionsutskottets hemställan af båda kamrarna utan votering förkastadt; och förslaget vid 1893 års riksdag, hvilket af utskottet afstyrktes på den grund att de af motionären föreslagna ändringar och tillägg icke syntes utskottet nödiga eller nyttiga, blef jemväl utan votering förkastadt af båda kamrarna, i den Första äfven utan diskussion och i den Andra efter det endast motionären och en annan talare yttrat sig i frågan utan att framställa något yrkande.

Med afsende å hvad sålunda tillförene i denna fråga förekommit, och då hvad motionären till stöd för det vid innevarande riksdag framlagda förslaget anfört icke kunnat föranleda utskottet att frångå den uppfattning, som af konstitutionsutskottet uttalats i dess utlåtande öfver motionärens förslag vid 1893 års riksdag, hvilket, såsom ofvan antydts, är af ungefärligen enahanda innehåll med det nu förevarande; samt härtill kommer, att ett vid innevarande riksdag af annan motionär väckt förslag om viss ändring af § 60 regeringsformen, hvilket förslag till en del äfven innefattas uti den motion, som nu är föremål för behandling, redan blifvit af Riksdagens båda kamrar förkastadt, anser sig utskottet icke böra biträda vare sig motionärens förslag till omarbetning af 60 § regeringsformen eller den i samband dermed föreslagna ändringen uti 61 § af samma grundlag.

Då motionären icke anfört några giltiga skäl för behöfligheten

af de förändringar, som af honom föreslagits uti §§ 73 och 77 regeringsformen, saknar utskottet äfven anledning att till motionen i denna del förorda bifall.

Utskottet hemställer alltså,

att herr Ljungmans motion n:o 166, i hvad den afser ändring af §§ 60, 61, 73 och 77 regeringsformen, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 april 1895.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservation

af herr *Ljungman*, som ansett, att utskottet, med anledning af ifrågasvarande del af motionen, n:o 166, i Andra Kammaren, bort hemställa,

att följande förslag till ändrad lydelse af §§ 60, 61, 73, 77 och 80 regeringsformen måtte antagas att hvilatill vidare grundlagsenlig behandling:

Regeringsformen.

§ 60.

1. Till statsverket ingående skatter fastställas, de ordinarie af Konungen och Riksdagen gemensamt, de extraordinarie eller bevillningarna af Riksdagen allena. Ej må några allmänna skatteavgifter, af hvad namn och beskaffenhet som helst, utan Riksdagens samtycke kunna förändras, tullen å inkommande spanmål allena undantagen, hvilken må kunna nedsättas. Konungen vare och obetaget att, vid beslut om förslags framställande enligt föregående paragraf rörande förhöjning eller åsättande af tull- eller accisavgift, föreskrifva, att den föreslagna avgiften genast må träda i

kraft, fast med skyldighet för statsverket att af hvar efter sådan föreskrift uppburits återgälda det, hvarmed den af Konungen föreslagna afgiften öfvertiger den, som af Riksdagen varder fastställd.

2. Allmänna afgifter för begagnande eller omedelbar förmån af statens inrättningar eller för påkallande af åtgärd från statens embets- eller tjänsteman fastställas af Riksdagen. Dylik afgift må icke utan Riksdagens samtycke kunna förändras i andra fall eller i annan omfattning, än Riksdagen vid afgiftens fastställande uttryckligen medgifvit.

3. Ej må statens skatteinkomster af Konungen bortförpaktas eller utan Riksdagens samtycke kronan afhändas, ej heller till vinning för Konungen och kronan eller enskilda personer och korporationer några monopol fastställas.

Afgift, hvilken af Riksdagen pålagts näring för bekostandet af anstalter eller åtgärder till näringens främjande, må, äfven om afgiften ingår till statsverket, endast kunna för det med afgiften åsyftade ändamålet användas.

4. Konungen eger att fastställa de afgifter till korporationer eller enskilda personer, som af dem må uppbäras för nyttjandet af till allmänt begagnande upplätta samfärdsanstalter.

§ 61.

Alla afgifter, som Riksdagen till fyllandet af statsverkets behof utöfver de ordinarie inkomsterna enligt § 59 beviljat, skola utgöras intill slutet af det år, under hvars lopp den nya bevillningen fastställd blifver, med undantag dock för den händelse, att nedsättning i tullen å inkommande spanmål enligt § 60 mom. 1 egt rum eller att för särskildt fall Konungen och Riksdagen samfäldt beslutat ändring i beloppet eller tiden för nämnda afgifters utgörande.

§ 73.

Inga nya pålagor, utskrifningar af manskap eller af penningar, varor och tjänstbarheter må hädanefter, utan Riksdagens fria vilja och samtycke eller under annan form, än grundlagarne uttryckligen bestämma, påbjudas, fordras eller uppbäras.

§ 77.

1. Kronans jordegendomar med dertill hörande lägenheter, kronans skogar, fisken och vatten med till dessa senare hörande grund samt kro-

nans byggnader, jernvägar och öfriga fasta egendom må Konungen icke utan Riksdagens samtycke genom försäljning, förpantning eller gåfva eller på något annat sätt kronan afhända. De skola förvaltas efter de grunder, Riksdagen derom föreskrifver; dock att de personer och menigheter, som, efter gällande författningar eller Riksdagens särskilda beslut, sådana kronans tillhörigheter innehafva eller nyttja, må njuta laglig rätt derå till godo.

2. Statens allmänna inrättningar och af dem härflytande inkomster må Konungen icke bortförpakta eller utan Riksdagens samtycke afhända kronan.

§ 80.

1. Hvarje svensk man är pliktig deltaga i fosterlandets försvar. Huru denna värnpligt skall fullgöras, derom stadgas i lag, som af Konungen och Riksdagen gemensamt stiftas.

2. Krigsmagten till häst och fot såväl som båtsmanshället af rotering och indelning förblifver vid de med landet och städerna upprättade kontrakter och indelningsverk, hvilka till deras hufvudgrunder skola orubbade vara, intill dess Konungen och Riksdagen finna nödigt någon ändring deruti samfäldt att göra; kunnande ingen ny eller tillökad rotering, utan genom Konungs och Riksdags sammanstående beslut, tillkomma.

Varder genom särskild lag, med indelningsverkets upphäfvande, annan grund lagd för ordnandet af krigsmagten till lands och sjös, då må ej ändring i sådan lag göras, utan af Konungen och Riksdagen samfäldt.

Herr *Dahn* har begärt att här få antecknadt, att han icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
